

rigtignok er fuldstændig uberettiget. Medens Alt ellers her i Landet efter 1848 stræber efter Lighed, saa er det mærkværdigt, at man i de agrariske Forhold stræber efter, synes det i det Mindste mig, at tilveiebringe en stedse større og større Ulighed. Det første Skridt i saa Henseende var Loven af 19de Februar 1861, som søndrede bestemt imellem det hidtil een og den samme Lovgivning Underkastede. Og nu synes man at ville gaa et ikke ubetydeligt Skridt videre ved udtrykkelig at give Bestemmelser som de her foreslaaede Anvendelse paa alt Gods. Man synes at ville gaa ikke lidet videre end i 1861 i den i mine Tanker meget beklagelige Lovgivningsvirksomhed, der retter sit Blik paa en enkelt Klasse — jeg vil ikke sige paa en enkelt Klasse af Mænd, men paa en enkelt Klasse af Eiendomme. — Jeg har ganske vist, lige saa fuldt som den høitærede Indenrigsminister paa et tidligere Standpunkt sagt, og jeg skal vedblive at sige det, at Fæsteligten ligger paa Gaardene og kun paa Gaardene. Men, ligesom den høitærede Indenrigsminister har havt Anledning til i sin Tid, hvad jeg beklager, at maatte gjøre Indsigelse imod, at denne Udtalelse af ham blev saaledes forvrænget, som om han skulde have sagt noget saadant Konfens, som at Fæsteligten laa paa Gaardenes Bygninger og ikke paa Gaardenes Jord, saaledes maa ogsaa jeg nu for mit Vedkommende gjøre en bestemt Indsigelse imod, at jeg skulde have sagt noget Saadant i denne Retning, som det, den høitærede Ordfører vilde lægge mig i Munden. Jeg havde ikke nogen Forestilling om, at, naar jeg brugte de Udtryk: „Fæsteligten ligger kun paa Gaardene.“, det da skulde kunne misforstaas af Nogen og allermindst af den høitærede Ordfører paa samme Maade, som en ganske lignende tidligere Udtalelse af den høitærede Indenrigsminister, som sagt, i sin Tid er bleven misforstaet. Fæsteligten ligger paa Gaardene og paa intet Andet end Gaardene, og det vilde være særdeles interessant, om der skulde kunne paavises noget Tilfælde, hvor der er voxet en af den nuværende Lovgivning som fæsteligtig betragtet Gaard op ved Sammenlægning af Huslodder paa et Gods. Jeg tror, at den høitærede Ordfører vilde gjøre

sig forgjæves Umage ved at lede alle Godsets Fæsteprotokoller igjennem for at finde et eneste saadant Tilfælde. I det Mindste er jeg for mit Vedkommende ingenfindt stødt derpaa. Efter den høitærede Ordførers Formening bliver en Samling af Huslodder, der i Henseende til sin Størrelse faar Karakteren af et Gaardbrug, jo en fæsteligtig Gaard, men det er et saadant Tilfælde, som jeg netop meget tvivler om vil kunne paavises nogenfindt at være indtraadt.

Af den nævnte Grundforskjellighed i den tærede Ordførers og min Opfattelse af, hvad der er den naturlige Ret for Vedkommende, hidrører jo ogsaa hans for mig noget mærkværdige Betragtning af Omdelingsretten. Den tærede Ordfører og Mange med ham omtale jo stadig denne Omdelingsret som om det var en Særret, der bestod for Godseierne. Men det er jo en fuldstændig Misforstaelse. Det er kun den ganske naturlige Ret, som enhver Mand i hele Landet, der eier et Stykke Jord, har til, naar han ikke afhænder det, saa at dele det i Brug, ligesom ham lyster. Der er imidlertid ganske vist en Forskjel imellem Godseierne og Andre i saa Henseende, dog ikke den, at Godseierne skulde have en særegen Omdelingsret — nei langt fra —, men at de meget mere have en særegen Indskrænkning i Henseende til Omdelinger, nemlig den Indskrænkning, at de paa deres Eiendomme kun kunne dele Brugen saaledes, at Gaardene vedblive at bestaa, at der altsaa skal tillægges Gaardene deres rette Hartkorn. Enhver anden Mand, der giver et Stykke Jord af sin Eiendom i Brug til en Anden, har ingenfomhelst Forpligtelse til at lade et vist Hartkorn følge med Jorden; han er ingen Indskrænkning undergiven i Henseende til Størrelsen af det Stykke Jord, som han vil overlade en Anden i Brug. Vil man afhænde sin Jord, vil man overlade den til en Anden til Eiendom, ja, saa er det en anden Sag; saa træder Lovgivningen til og siger, at det rette Hartkorn skal følge med Jorden, og at der skal forholdes paa den og den Maade ved Sammenlægningen med anden Jord osv. Men, saalænge der kun er Tale om Overdragelse til Brug, bestaar der ingen Indskrænk-